Wie het nieuws wil ontwijken valt ten prooi aan de algoritmes

Beatrice de Graaf

Bij aankomst op het kopstation van München hingen er drie borden op de muur met een samenvatting van Thomas Manns *Der Zauberberg* (*De Toverberg*, 1924). Eentje voor een wachttijd van 30 minuten, eentje voor 20 en eentje voor 10 minuten. Maar zelfs voor die van 10 minuten had niemand tijd. Omdat ik op doorreis was naar de Alpen, voor een paar dagen in de bergen, had ik zelf de hele roman meegenomen. Wat een toeval. Of toch niet? Want te midden van al het nieuwsgeweld, de altijd maar aanzwellende stroom mails en onophoudelijke berichten was het me een beetje te veel geworden. Soms moet je met de kabelbaan de *Nebelsuppe* ontstijgen.

Wie wil er tegenwoordig niet ervaren wat Hans Castorp na aankomst in de bergen in Davos gelukzalig verzuchtte, opgetekend in de prachtige vertaling van Pé Hawinkels uit 1975: „Ruimte, die zich in wervelende beweging om hem heen legt, bezit krachten die men gewoonlijk aan de tijd toeschrijft; van uur tot uur brengt zij innerlijke veranderingen teweeg, die sprekend lijken op wat de tijd doet, maar die dit in zekere zin nog overtreffen. Zij baart vergeetachtigheid; zij doet dit door de persoonlijkheid los te maken uit haar relaties, door haar over te brengen in een vrije, oorspronkelijke staat."

Castorp had in 1924 al last van de kakofonie van het moderne leven en hoopte hoog in de bergen een staat van ontlediging te bereiken. Een eeuw later is nieuwsmijding een endemische aandoening. Dat de antinieuwspandemie onze tieners heeft geveld, is al langer bekend. Reuters maakte voor de zomer bekend dat vertrouwen in de media een recorddieptepunt heeft bereikt. In Nederland raakt dit vooral Gen Z en de millennials.

Maar ik merk het nu ook bij steeds meer collega's. Zelfs de meest doorgewinterde *news junkies* houden het niet meer vol. Of het nu sinds de tweede termijn van Trump is, de oorlog in Oekraïne, onze struikelkabinetten of 7 oktober, het is amper meer te doen. Sommige collega's trekken gewoon de stekker uit hun mediagebruik. In Duitsland, waar ik nu een tijdje aan het Zentrum für Zeithistorische Forschung zit, wordt volgens mij nog iets meer gelezen. Maar ook daar houden de meesten het bij het doornemen van de boekbesprekingen over en van collega's.

Nieuwsmijding is van alle tijden. Maar onderzoekers zoals Toff, Palmer en Nielsen luiden sinds korte tijd harder de alarmklok. Want eigenlijk is nieuwsmijding een eufemisme. Daarmee wordt bedoeld dat je, wanneer je bewust geen kranten meer leest of journaal kijkt, nieuwsvrij zou kunnen leven. Maar dat is niet zo. Nieuwsmijding brengt je niet op een ontledigde, ruisvrije hoogvlakte, maar in de smog van de '*algofluence*'. Dat is het verschijnsel dat je niet meer door gereguleerde, geverifieerde en enigszins professionele nieuwsberichten wordt beïnvloed, maar dat je in plaats daarvan in de ban komt van de repetitieve informatievoorziening via de algoritmes van je eigen socials, van '*algorithmic influence*'.

En nee, dat betekent niet per se dat je dan terechtkomt in een onschuldige tijdlus

van kattenplaatjes. Volgens een recente systematische review in *Frontiers* zorgt *algorithmic influence* ervoor dat sensationele en negativistische content wordt gepusht ten koste van genuanceerde, saaie artikelen en dat op die manier het vertrouwen van burgers in instituties verder wordt ondergraven. Dat klinkt abstract.

> Met zeer emotionele, ongeverifieerde en gepolariseerde content trekken radicale groepen ten strijde

Maar kijk naar Frankrijk. Dat kan er gebeuren als *algofluence* de mediale werkelijkheid overneemt. Ja, de situatie aan de Franse scholen en in de banlieues is deplorabel. En ja, de Franse politie en mobiele eenheden zijn niet te vergelijken met onze praatpolitie en slaan er zonder omhaal van woorden dikwijls meteen op los. Maar tegelijkertijd zien we in Frankrijk nu in realtime hoe radicale groepen de taaie werkelijkheid omzeilen en met zeer emotionele, ongeverifieerde en gepolariseerde content ten strijde trekken. Video's van traangasvurende agenten en gemaskerde relschoppers gaan viraal. Voor een nieuwsmijdende jongere die geen camembert heeft gegeten van de taaie wettelijke beperkingen van de Franse schoolbudgetten en politieke hervormingen, is het duidelijk: 'trek ten strijde, want de staat heeft ons de oorlog verklaard'.

Hun platforms creëren nog meer dan voorheen een psychologische illusie van een gemeenschappelijk gevecht. En als het er in je timeline zo uitziet (en, toegegeven, op sommige plaatsen ook in het echt) dat iedereen met iedereen over straat rolt, verlaagt dat de drempel om zelf ook mee te gaan doen. In Nederland speelde dit verschijnsel tijdens de avondklokrellen van 2021 ook even op. Het goede nieuws: je hoeft niet langer nieuws te mijden en machteloos aan de zijlijn te blijven staan. Het slechte nieuws: het gewelddadig protest volgt geen strategisch of emancipatoir programma meer, maar ontaardt in een algoritmisch gegenereerde perfecte storm van nihilistisch geweld.

Hans Castorp ontvluchtte de realiteit, bleef hangen in vrijblijvende polariserende discussies tussen z'n sanatoriumcollega's boven op de berg en had niet door dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak.

Wat gebeurt er als wij als docenten, journalisten en opvoeders ons te gemakkelijk laten meedrijven met de stroom van nieuwsmijding? En ja, ik kijk nu ook naar communicatiewetenschappers die jarenlang beweerden dat mensen en jongeren echt wel verschil tussen online en offline kunnen maken. Nee, dat kunnen ze niet, dat hele onderscheid is allang zoekgeraakt.

Er zit maar één ding op. We moeten de strijd tegen de *algofluence*-pandemie aangaan. En wel zo: voordat we onze kinderen en onszelf een verplichte portie levertraan van ten minste één artikel uit een kwaliteitskrant gaan toedienen, moeten we met elkaar weer leren lezen. Zoals ze inmiddels in China hebben begrepen. Daar willen ze hun kinderen losweken uit de oppervlakkige socialemediabubbels en ze via romans weer met het echte leven in contact brengen. Dus met een toegewijde docent in kleine klassen met goede romans aan de slag. De berg af, de laagvlakte in.